

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Q. 37. Qui dcirca hanc excommunicationem sit præterea notandum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

qualem negat esse, si quis Sacerdotem pugno
percutiat in faciem, licet guttæ sanguinis ef-
fluant. Enormis verò erit, si membrum præscin-
datur, copiosus sanguis fundatur; vel etiam ra-
tione dignitatis personæ, ut si percutiatur Epi-
scopus vel Abbas, etiam alapâ. 2. Si percussor sit
impubes, pauper, æger, senex, mulier, cæcus,
claudus, servus, filius-familias, vel non sui juris,
uti & regulares ac moniales invicem verberan-
tes: item si sint homines delicati, & quotquot
habent legitimum impedimentum, ut non
possint ire ad Papam aut ejus legatum; vel si
dubium sit de excommunicatione. *Fill. n. 35. §*
seq. Denique si sit occulta v. *sup. hicc. l. d. 5. &*
Dion. R. 63. In quibus omnibus casibus pro foro
conscientiæ potest etiam facultas absolvendi
impetrari (gratis quidem) ex pœnitentiaria
Romana à majore pœnitentiario, ut *V. suprâ l. 1.*
l. 2. c. 4. in append.

A D D E N D A.

Quest. 37. Quid circa hanc excommunicationem 301.
sit præterea notandum. R. §. 1. Percussio tum
censetur fieri suadente diabolo, quando fit injurio-
se sine justa causa: debetque esse sacrilegium in-
ternè & externè grave, *Caj. Ang. Mol. Pignat. tom.*
1. conf. 107. Delb. c. 2. dub. 4. l. 5. aliique apud
Sperell. decis. 45. n. 11. qui tamen n. 36. rectè
notat cum *Suar.* quamvis tactus physicus corpo-
ris esset levissimus, si tamen secundum mora-
lem existimationem sufficiat ad gravem inju-
riam contra honorem & reverentiam Clerico
debitam, esse satis ad hanc censuram incurren-
dam. Attamen notat *De Luca* in *miscell. eccles.*
F h h 2 disc.

disc. 20. percussione[m] debere esse meditatam & non ex solo inconsulto calore iracundia[e], uti colligetur etiam ex dicendis n. 307. Et cum hic Canon sit in favorem Clericorum, est late pro his intelligendus, uti tenent Theologi & Canonistae omnes cum *Sperell.* à n. 44. Quandonam autem aliquis censeatur publice seu notorie percussor Clerici, ideoque sit vitandus, dixi à n. 178.

302. §. 2. Circa quaestionem illam, an ille incurrat censuram hujus Canonis, qui Clericum vel Religiosum veneno occidit, refert *Sperell.* decif. 20. quatuor sententias, prima cum *Avila* & *Delb.* f. 20. n. 1. absolute[n]te[n]te[n]t negat, quia non infert violentiam ullam personae, sed tantum naturae. Secunda cum *Suar. Fill.* & aliis dicit incurrere, sed non ante secutam mortem venenati, quia ad incurrendam censuram requiritur factum consummatum & effectu perfectum. Tertia est *Bonus* & aliorum, qui dicunt incurrere tum, quando venenum operari incipit, quia prius non infert ullam violentiam. Quarta probabilior, quam tenent *Beja* & alii cum *Sperell.* à n. 21. dicit semper incurrere statim ab initio propinati veneni, quia calefactum in stomacho statim incipit agere, & quamvis forte non sequatur mors, tamen violentia per venenum illata est personae lumentis, quae ideo incipit violentè disponi ad mortem.

303. §. 3. Si quis tacite tantum mandet Clericum percuti, v. g. si coram famulis dicat se intendere vindictam de tali injuria, & praevideat inde fieri posse, ut famuli moveantur ad percutiendum *Silv. Nav. Suar. Dian. Delb.* l. 10. *Dicast.* d. 3. n. 973 dicunt, si percussio sequatur, incurrere excommunicationem, quia fuit vera causa moralis illius percussione[m], addunt *Dript.* in cautione judiciali.

judici
f. 14.
confil
cuta f
dum e
tescat
& com
item c
gestur
effectu
struivi
minat
percut
putan
stantia
contra
illum
Nec obs
est cau
hilom
sparita
mens fi
ctu, qu
bet se i
alter.
§. 4
pro se f
vendo
venenu
fit Cler
nenum
quia m
suam o
videre
cultiffi

judiciali, sect. 2. a. 14. pag. 282. & alii cum *Delb.*
 f. 14. adhuc incurri, quamvis mandatum vel
 consilium sit revocatum, si percussio adhuc se-
 cuta sit ex illo mandato vel consilio: ubi notan-
 dum est, quod mandatum, si revocetur & inno-
 tescat mandatario, communiter desinat movere,
 & consequenter non sit causa effectus secuti, non
 item consilium, nam motivum, quod fortè sug-
 gestum est, poterit pergere movere & esse causa
 effectus secuti, uti etiam notavi in materia de re-
 stitutionse l. 3. p. 2. n. 25. & 28. Quòd si deter-
 minatum ad percipiendum moveas tantum, ut
 percutiat fortius, aliqui secundum dicta n. 65.
 putant te non incurrere, quia non es causa sub-
 stantia actus, sed tantum circumstantia, sed
 contradicunt alii cum *Delb.* f. 12. quia causando
 illum modum concurris ad substantiam actus.
Nec obstat, quòd ille non teneatur restituere, qui
 est causa, cur damnum libentius fiat, quod ni-
 hilominus erat faciendum, nam hoc dato, di-
 sparitas est, quòd ad rationem damni imperti-
 nens sit, quòd fiat cum majore vel minore affe-
 ctu, quòd autem percussio fiat fortius, non ha-
 bet se impertinenter, quia ideo magis patitur
 alter.

§. 4. Si Titius mandet Cajo, ut vindictam ³⁰⁴
 pro se sumat de Clerico mutilando illum, sed ca-
 vendo expressè ne occidat, si Cajus det Clerico
 venenum, ex quo post duos menses moriturus
 sit Clericus, Titius hoc ipso, quòd Clericus ve-
 nenum sumeret incurrit excommunicationem,
 quia mandando vindictam, per gravem culpam
 suam occasio fuit dati veneni, quòd malum præ-
 videre debebat sciens Cajum, quàm posset oc-
 cultissimè, sumpturum vindictam, venenum

autem secundum dicta n. 303. Quamprimum sumptum fuit, coepit operari, ergo injuria cum effectu saltem inchoato tum coepit, quod sufficit ad incurrendam hanc excommunicationem, *Bezap. 1. cas. 46. pluribus id probans.*

305. §. 5. Per consentientem in percussione alterius intelligitur ille, qui simul cooperatur, dat auxilium, favendo promovet, *Delb. d. 11. n. 9.* Clericus autem consentiens seu permittens se percuti, non incurrit excommunicationem ipso facto, quia *Cap. Contingit De sent. excomm. sic habetur: si quis autem Clericus post prohibitionem hujusmodi sponte se subjecerit, excommunicetur, ergo est excommunicatio ferenda, & non lata sententia, Delb. f. 7.*

306. §. 6. Si percussio facta non sit nomine alicujus, seu non in ipsius gratiam, quamvis ipse postea ratificet, non incurrit excommunicationem, uti nec tum, quamvis nomine ejus sit facta, si tantum interne ratificet, & non signo aliquo externo, *Dicast. à n. 994. Nec obstat Regula juris, reprobatio retrahitur & mandato comparatur, nam id tantum valet respectu contractuum & poenae pro foro externo infligenda, Delb. f. 11. n. 14. & iterum f. 16.* Unde autem praesumatur mandatum occidendi, aut reprobatio homicidii facti, explicat *Pignat. tom. 1. conf. 135.*

307. §. 7. Ideo non incurrit occidens Clericum adulterantem cum uxore, filia, matre vel sorore sua, quia Ecclesia condonat hanc poenam ob tantum & tam justum dolorem, qui ordinariè causet subitum motum iracundiae, *Cap. Si verus 2. De sent. excomm. quod Nav. Angel. Suar. C. Delb. f. 17. n. 33. extendunt ad eum, qui percutitur, quia invenitur oscula vel amplexus exten-*

ere cum una ex prædictis personis: attamen requiritur ut fiat statim ex subito motu, alioquin non excusaretur percussor vel occidens, *Sylv. deq. Nav. Delb. n. 35.*

§. 8. Si quis insequatur Clericum, & hic inter fugiendum præter intentionem & prævisionem insequentis cadat, probabile est insequentem non incurrere excommunicationem, quia non est causa moralis illius casus. *Dicast. n. 1033. Sperell. tamen decis. 20. probabilius dicit, si Clericus re ipsa ex metu persecutoris cadat, incurrere, quia persecutio illa est causa violenta lapsus; hinc Fagn. & alii cum Sperello & Bonac. dicunt etiam eum incurrere, qui bombardulam explodit in Clericum, qui ex ejus timore moritur, vel exanimis in terram cadit, quamvis globo ne leviter quidem tactus sit.*

§. 9. Judex vel Superior nolens defendere Clericum à percussione incurrit excommunicationem secundum Cap. *Quanta*, De sent. excomm. in 6. docetque *Nav. Henric. Suar. Beja p. 1. cal. 69. Gorm. De act. hum. n. 184. & alii.* Non autem incurrit per actum merè internum nolendi defendere, sed quia illa ommissio defensionis est externa & sensibus cognoscibilis, & defensio erat ex justitia debita, *Castrop. d. 1. p. 7. Vi de adhuc dicenda.*

§. 10. *Telex Barb. Pasq. Turr. Delb. probabiliter tenent Clericum etiam ex malitia vel passione percussorem se non incurrere, quia Canon videtur loqui de injectione manuum in personam distinctam. Oppositum tenent apud Sperell. decis. 45. n. 71. & alios Auctores 30. gravissimi cum Busenb. quia hæc prohibitio magis est in favorem status clericalis quam personæ,*
H h h 4   quid-

quidquid tamen sit de hoc, si Clericus se percutiat, aut evellat sibi capillos ob mortem parentum vel ob jacturam magnam bonorum, non incurrit, quia hæc actio non censetur status clericali injuriosa, *Delb. l. 8. n. 7. Dicast. n. 80.*

311. §. 11. Qui vestes Clerici non indutas aliisque res ei non adhaerentes lacerat, non incurrit, quia non infert violentiam Clerico, *Mel. Suar. Bon. Dicast. n. 1037.* Qui autem percutit Clericum, factum hæreticum, incurrit, *Noll. Schiara l. 4. diff. 26. n. 23.*

312. §. 12. Qui verbis minacibus Clericum percutit, aut occasio est gravis damni, vel oppugnat domum, in qua Clericus est, non ut ei injuriam faciat, sed ut justè locum capiat, non incurrit, quia per ista non censetur manus injicere in Clericum, *Suar. Castrop. d. 3. pu. 23. §. 2. n. 2. Dicast. n. 1039.*

313. §. 13. Qui percutit aliquem in bacchanalibus currentem cum larva, ignorans esse Clericum, non incurrit, quia imprudenter credit esse Clericum, *Burgh. cent. 2. cas. 59.* Quod autem tenendum sit, si volens percutere laicum casu percutiat Clericum, aut volens percutere Petrum Clericum percutiat Paulum Clericum, jam dictum est.

314. §. 14. Si percutiens reipsa Clericum involuntarily putet non esse Clericum, at tamen in animo comparatus, ut eum percuteret, quamvis sciret esse Clericum, *Covarr. Ugol. & alii dicunt* incurrit: è contrà negant *Nav. Vasq. Sanchez. De Matr. l. 9. d. 32. n. 26. Castrop. tr. 2. d. 1. p. 17. d. 3. nisi dubitasset, an non esset Clericus. Sed tunc saltem videtur incurrit, si percussit, actu intendens percutere; si Clericus sit, si laicus*

E. III.
20. II.

ma or
Clau di
La Crois

Tom VI

Ca

Hinc rectè infert *Sanch.* n. 41. cum *Covarr.* & aliis
 contra *S. Anton. Silv.* & alios etiam eum incurre-
 re, qui percutit aliquem, quem ex ignorantia
 crassa nesciebat esse Clericum.

§. 15. Si quis percutiat Canonissam, *Pyrrhus* 315.
Corradus in praxi Benef. p. 1. c. 5. n. 142. dicit in
 Rota decisum esse, quod non incurrat pœnam
 hujus Canonis, quia Canonissa nec est clerica
 nec monacha, sed sæcularis & laica: è contrà
 Glossa ad illum Canonem dicit incurri pœnam,
 si quis injiciat manus etiam in Ecclesiasticas perso-
 nas, talis autem Canonista videtur esse persona
 ecclesiastica secundùm dicta l. 4. n. 229. cum
 ratione sui statûs vacet divinis in Choro, canat
 Horas & aliter Deo in ecclesia serviat, & ideo
Pignat. tom. 8. conf. 1. n. 11. docet illas gaudere
 privilegio fori, uti & Erimitas, si authoritate
 Episcopi deputati sint servitio alicujus Ecclesiæ
 vel Oratorii, contra *Delb.* qui tenet non gaudere
 privilegio hujus Canonis, quia illo gaudet solus
 Clericus vel Monachus, qualis non est talis Eremita,
 uti nec Canonissa, multò minùs gaudent illi E-
 remita, qui solâ authoritate propriâ ejusmodi
 habitum & habitationem eligunt. Certum au-
 tem videtur ex illis, quæ affert *Sperell.* decis. 21.
 Equites Melitenses, Teutonicos, aliòsque similes
 esse verè Religiosos, adeòque gaudere privilegio
 fori & Canonis, cum emittant tria vota sub-
 stantialia, quam vis apud eos non sit tantus rigor
 paupertatis & obedientiæ: imò *Sperell.* n. 9. pu-
 tat etiam Equites S. Jacobi de Sparta, qui vo-
 vent Castitatem conjugalem etiam esse Religio-
 sos & gaudere privilegio hujus Canonis, sed de
 his videri possunt dicta l. 4. n. 3.

§. 16. Si v. g. conjugatus dimiserat, sed
 iterum

H h h 5

iterum

iterum reassumat habitum & tonsuram, gaudet privilegiis Clerici, ideoque eum percutiens excommunicatur, communis cum *Dicast. à n. 99.*

317. §. 17. Ut defensio contra Clericum censetur justa, debet fieri statim post aggressionem, unde qui Clericum, quando desisset vim inferre, postea repercuteret, incurreret excommunicationem, quia non censetur vim repellere, quae antea desierat, nec est defensio, sed vindicta, *Sperell. decis. 45. n. 84.* debetque servari moderamen inculpatae tutelae, ut non plus fiat, quam sit necesse ad vim repellendam. Putantque *Castrop. §. 3. n. 5. & Dicast. n. 1050.* etiam licitum esse percutere Clericum ad defensionem cujusvis etiam extranei, quem Clericus injustè aggreditur.
318. §. 18. Praelati incurrunt excommunicationem, si religiosos subditos cum excessu verberent, item si delinquant in modo v. g. projiciant librum ad caput, pede trudent &c. haec enim castigationes & poenae non sunt concessae à jure, ubi bene ostendit *Dripr. supra pag. 285.*
319. §. 19. Percutiens Clericum mortuum malè tractans ejus cadaver, incurrit excommunicationem, quia statui clericali adhuc injuria est, attamen non fit irregularis si murilet vel confodiat, quia non tollit vitam membro vel homini, *Felm. Tolet. Sperell. Delb. f. 3. n. 9. Schaefer. l. 4. diff. 26. n. 15.* aliique multi cum *Pignat. tom. 61. conf. 5.*
320. §. 20. Ut teneamur vitare, debet percussio esse notorius, ita ut non sufficiat me vidisse, sed requiratur notoreitas non solius Juris, sed etiam facti, nec etiam semper sufficet publica fama, uti pluribus jam explicatum est.
321. §. 21. Si Religiosi ejusdem Monasterii se verberent

E. III.
20. II.

Clau di
La Croix

Tom. VI

Ca.

erant mutuò, & percussio non fit enormis, effunt à supremo Prælatò Monasterii absolvi, g. ab Abbate, Priore, Guardiano, Rectore. Si abbas indebitè percusserit Monachum, absolvi potest à Confessario per Abbatem electo, *Krim. n. 149.* Si Religiosus percusserit Religiosum alterum subditum, absolvi debet à suo Prælatò, præsentante vel consentiente Prælatò percussi, ut ex utriusque consensu satisfactio imponatur, è contra si Religiosus percusserit Clericum sæcularem, absolvi potest à solo Episcopo Clerici percussi, si tamen Religiosi forent exempli, requiritur consensus Prælati, quem consensum si neget, potest nihilominus Religiosus adire Episcopum, quia præsumitur consensus Ordinis, in eo saltem casu, quo Prælati ipse non habet potestatem absolvendi, ita *Cabassutius* in Jure canonico l. 5. c. n. 9. probans etiam ex Jure, item *Castrop. §. 4. n. 8.* ubi n. 19. notat Religiosis mendicantibus eorum privilegia participantibus ferè eandem potestatem à *Trid.* esse concessam, quam in hac parte habent Episcopi, possunt autem etiam Episcopo hanc potestatem delegare, uti rectè notat *Bonac. & Cabass.* supra n. 13.

§. 22. Qui percussit laicum putans esse Clericum, contrahit malitiam sacrilegii, attamen non excommunicationem, quia ut hæc contrahatur, debet re ipsa & non tantum in apprehensione Clerico vel statui clericali fieri injuria, *Delb. l. 21. n. 1.*

§. 23. Quando aliquis absolvitur ab aliquo extra eam necessitatem non habente absolvendi potestatem, exigi debet juramentum ab eo, qui absolvitur, quòd comparere velit, quando poterit coram habente potestatem: quòd si postmodum

modum non comparuerit, incidit in similem excommunicationem, *Castrop. supra.*

324. §. 24. Percussor Clerici in foro fori absolvi debet secundum formulam in Pontificali Romano praescriptam, quamvis forte prius absolutus sit in foro conscientiae, uti contendit *Drog.* supra pag. 304. *Laym.* tamen & alii dicunt pro Germania id consuetudine seu non usu esse abrogatum.
325. §. 25. Dixi l. 6. p. 3. n. 970. etiam ad S. Penitentiariam recurri pro absolutione à casu publico percussoris Clerici; Et formulas, quibus in casu publico vel etiam occulto rescribit S. Penitentiaria, fusè explicat *Tiburt. Navarr.* in manud. ad praxin execut. p. 3. c. 2. & seqq. praecipua autem notari debent sequentia, 1. Si reus non satisfacere non possit parti laesae, praestare debet iuramentum de satisfaciendo cum poterit, et si tum negligat, ipso facto re incidit in excommunicationem. 2. Si oriretur scandalum ex hoc, quòd absolveretur necdum satisfacta parte, debet absolvi tantum pro foro conscientiae, sed debet externè se gerere tanquam excommunicatum. 3. Quando dicitur relabi, si non patet mandato Ordinarii, intelligitur, mandato secreto & quod rationabiliter latum sit. 4. Clericida orare debet officium defunctorum & equivalentes preces, si legere nesciat, per quinquennium in tribus diebus hebdomadae; debet satisfacere haeredibus occisi & Ecclesiae, cui occisus adscriptus erat; privatur ecclesiasticis beneficiis & juribus patronatus: ipse & ejus filii sunt inhabiles ad Beneficia obtinenda.